

Kotowski, Jarosław

Sprawozdanie z sympozjum "Media w katechezie - katecheza w mediach", Łomża, 5 marca 2011 r.

Studia Teologiczne 29, 498-502

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. JAROSŁAW KOTOWSKI

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM MEDIA W KATECHEZIE – KATECHEZA W MEDIACH Łomża, 5 marca 2011

Dyrektorium Ogólne o katechizacji mówi: „Dobre wykorzystanie środków społecznego przekazu wymaga od pracujących w katechizacji poważnej troski o poznanie, kompetencję oraz umiejętne i aktualne wykorzystanie. [...] Tylko w ten sposób za łaską Bożą, orędzie ewangeliczne jest zdolne przeniknąć do świadomości każdego oraz do wzbudzenia najbardziej osobistego przyłgnięcia do Pana Boga i zaangażowania w dzieło nowej ewangelizacji” (DOK 161). Aby podjąć próbę odpowiedzi na wezwanie współczesnych dokumentów katechetycznych oraz wyjść naprzeciw praktyce życia – mass media bowiem coraz bardziej mają udział w naszym życiu i komunikowaniu – dnia 5 marca 2011 roku w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży miało miejsce sympozjum zatytułowane: *Media w katechezie – katecheza w mediach*. W organizację sympozjum zaangażowane były następujące podmioty: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wyższe Seminarium Duchowne w Łomży oraz Wydział Nauczania i Wychowania Katolickiego Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej. Trzeba nadmienić, że stało się ono czasem refleksji naukowej oraz miejscem spotkania wielu katechetów duchownych i świeckich, odpowiedzialnych za szkołę i wychowanie, którzy oprócz wysłuchania prelegentów mogli również wymienić się doświadczeniami i z troskaniem o religijną formację dzieci i młodzieży. Wielu z nich wyrażało z troskaniem o przekaz wiary w świecie opanowanym przez mass media. Z drugiej strony rodzi się nadzieja, że środki społecznego przekazu mogą być włączone w proces komunikowania wiary.

Zgromadzonych na sympozjum powitał Biskup Stanisław Stefanek, Biskup Łomżyński. Ksiądz Biskup zwrócił uwagę, że dzisiejsze czasy charakteryzują się przyspieszoną komunikacją. Spowodowało to, iż powstaje nowy świat wypełniony inną jakością relacji międzyosobowych. Z dobrodziejstw środków komunikowania korzystają wszyscy. Potrzebne jest korzystanie roztropne i odpowiedzialne, tak, aby dokonywało się to z pożytkiem dla pojedynczych osób i całych wspólnot. W szczególności sposób środków przekazu stanowią wyzwanie dla komunikacji wiary.

Pierwszym z prelegentów sympozjum był ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński, Dziekan Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie, który przedstawił temat: *Nowe wyzwania w społeczeństwie epoki informacyjnej*. Wskazał on, że istnieje coraz większe zainteresowanie tematem mediów we współczesnym społeczeństwie a wraz z nim rośnie chęć studiowania dziennikarstwa i środków społecznego przekazu. Zastanawiając się nad rolą mass mediów dla katechezy, prelegent przywołał określenie katechezy jako posługi słowa oraz wychowania w wierze. U początków katechezy znajduje się głoszenie słowa. Katecheza w ciągu wieków posiłkowałą się osiągnięciami psychologii, dydaktyki, poszukiwała nowych metod katechetycznego przekazu. W naszych czasach konieczne jest zwrócenie uwagi na znaczenie komunikacji międzyludzkiej i gwałtowny rozwój mediów elektronicznych. Epoka, w której żyjemy słusznie może być nazwana epoką komunikacji, gdyż dzięki zawansowanej technice zmienia się nauka, praca, relacje międzyludzkie a nawet modlitwa. Internet, telewizja, radio i prasa wpływają bardzo wyraźnie na świadomość młodych ludzi. Według badań, Internet staje się źródłem, z którego młody człowiek czerpie wiedzę. Powstają nowe możliwości dla katechezy. Winna ona odważnie wykorzystywać nowe technologie. Prace nad współczesnymi podręcznikami uwzględniają wykorzystanie nowych mediów. Nowe środki komunikacji niosą jednak bardzo istotne pytanie: jak korzystając z nich być dla innych.

Następnym prelegentem był dr Grzegorz Łęcicki dziennikarz i publicysta prasowy oraz radiowy; dr teologii w zakresie teologii kultury; nauczyciel edukacji medialnej; wykładowca akademicki przedmiotów dziennikarskich; zastępca dyrektora Instytutu Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa na Wydziale Teologicznym UKSW, a także wykładowca i prorektor Warszawskiej Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Bolesława Prusa. Przedstawił on temat *Media wizualne a katecheza: zagrożenia, wyzwania, zastosowania*. Prelegent stwierdził, edukację rozumiemy w dużej mierze jako naukę czytania i pisanie. Współczesna kultura jest jednak kulturą obrazu. Ważną umiejętnością staje się odczytywanie obrazu. Nieumiejętność odczytywanie obrazu lub niewłaściwe odczytywanie prowadzi do błędnej interpretacji rzeczywistości. W ten sposób często dochodzi do sytuacji, w której obraz kształtuje fałszywe pojęcia, błędne przekonanie np. o historii. Przykładem mogą być tutaj filmy o II wojnie światowej z epoki PRL-u, które ciągle emitowane przez telewizję utrwalają fałszywy przekaz o historii. Szkodliwe jest także przekonanie, że zło sprzedaje się lepiej niż dobro. Istnieje duże zapotrzebowanie, aby wydobywać dobro poprzez filmy, programy publicystyczne, poprzez wskazywanie autentycznych autorytetów. W wielu programach zatracona zostaje granica godziwej rozrywki, dochodzi do sytuacji podglądania innych a poprzez to zmuszanie ich do nieetycznych

zachowań. Prelegent wskazał, że obraz ma swoje uzasadnione zastosowanie w katechezie. Potrzebna jest umiejętność odczytywania i interpretacji obrazu przez katechetę. Konieczne jest opatrzenie komentarzem prezentowanego filmu, dzieła. Wyjaśnienie, jakiego dokonuje katecheta nie jest jedynie słusznym, lecz ma zachęcać do myślenia i dyskusji nad oglądanymi obrazami.

Problem *Katecheza w radiu, rola radia w katechezie* przedstawił dr Jan Jaroszyński – dyrektor Centrum Kultury i Sztuki w Siedlcach, dziennikarz radiowo – telewizyjny, nauczyciel edukacji czytelniczo – medialnej, etyki, wykładowca akademicki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, pasjonat kultury, mediów i edukacji. Prelegent stwierdził, że radio jest tym medium, które ma największy wpływ na sferę religijną człowieka. Mówiąc o katechizującej funkcji radia trzeba wziąć pod uwagę dwa zasadnicze aspekty: katechizację nadawców radiowych oraz katechizację odbiorców. Papież Paweł VI nazywał nadawców radiowych przewodnikami pomiędzy prawdą a publicznością. Formacja religijna nadawców radiowych, dziennikarzy, pracowników radia jest zadaniem o fundamentalnym znaczeniu. Katechizacja odbiorców będzie nieustanną zachętą do odkrywania autentycznych wartości. Potrzebny jest też twórczy krytycyzm. Istnieje potrzeba, aby rodzice, katecheci wspólnie ze swoimi dziećmi, wychowankami korzystali z radia, dyskutowali na temat usłyszanych audycji. Wyzwaniem dla nadawców - dziennikarzy, katechetów stoi bardzo odpowiedzialne zadanie formowania ludzi. W czasach nasilającego się „szumu informacyjnego” coraz trudniej jest odnaleźć wartościowe programy. Właściwie przeprowadzona katecheza radiowa, nagrana i wyemitowana jest dobrym uzupełnieniem katechezy w szkole czy w innych wspólnotach. Ważną sprawą dla katechezy jest, aby obok stacji radiowych, tworzyć radiowe portale formacyjne, gdzie byłaby możliwość pobrania wybranych katechez, wypowiedzenia swoich myśli. W ten sposób katecheza radiowa stanie się niezwykle pomocą w posłudze katechetów.

Kolejnym prelegentem był ks. dr Andrzej Adamski, doktor teologii w zakresie teologii środków społecznego przekazu, dyrektor Instytutu Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa na UKSW w Warszawie i redaktor naczelny kwartalnika naukowego „Kultura - Media – Teologia”. Zaprezentował on zagadnienie *Rola czasopism dziecięcych w edukacji i w katechezie*. Prelegent wskazał, że mówiąc o mediach często zawęża się ich rozumienie jedynie do telewizji i komputera, a ściślej rzecz biorąc Internetu. Prasa, w tym czasopisma dziecięce i młodzieżowe wpisują się w szeroki wachlarz środków społecznego przekazu, z których korzysta dzisiejszy człowiek. Jeśli chodzi o czasopisma dziecięce, to stwierdzić trzeba, że ich rynek po roku 1989 przeżył swoistą rewolucję. Wydawnictwa traktują czasopisma dziecięce jako towar mający dobrze się sprzedawać i przynosić wymierne zyski. Charakterystyczne staje się ujęcie niektó-

rych tematów w czasopismach wydawanych przez wielkie koncerny i w czasopismach katolickich. Biorąc pod uwagę zagadnienia Świąt Bożego Narodzenia oraz rodziny, autor wystąpienia ukazał jak odmiennie przedstawiane są te rzeczywistości. Temat Bożego Narodzenia w czasopismach wydawanych przez koncerny zawężony zostaje jedynie do oprawy towarzyszącej przeżywaniu świąt. Dużo miejsca zajmuje odwołanie się do symboliki, jednakże bez zaakcentowania motywów religijnych. Często są to praktyczne porady jak przystroić choinkę lub przygotować strój dla Mikołaja. Również życie rodziny zostaje ukazane bez jej fundamentalnego wymiaru, jakim jest odniesienie do Boga. Można wyprowadzić ogólny wniosek, że w czasopismach dziecięcych wydawanych przez koncerny brakuje odniesienia do sfery religijnej. Jest to wyzwanie dla katechezy. Czytelnikami tych czasopism są w dużej mierze uczniowie uczęszczający na katechezę. Potrzebne jest rozeznanie katechety, po jakie tytuły sięgają ich uczniowie, jakie treści zawierają czasopisma, których czytelnikami są dzieci uczestniczące w katechezie. Jest to problem, którym zainteresowani winni być nie tylko katecheci, ale również szkoła. Czasopisma promują określone wartości, które mają wpływ na życie ucznia konkretnej szkoły i uczestnika katechezy.

Ostatnim prelegentem był dr Marek Robak, adiunkt w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa UKSW. Szczególnym obszarem jego zainteresowań jest filozofia, etyka i teologia Internetu. Przedstawił on temat *Katecheza wobec kultury Internetu*. W szczególny sposób w przedłożeniu zostały zaprezentowane takie zagadnienia jak kultura cyfrowa, problemy mentalne związane z zagadnieniem Internetu oraz pewne problemy praktyczne. W tradycyjnym modelu komunikacyjnym rozważając proces komunikacji mówi się o nadawcy i odbiorcy. Biorąc pod uwagę komunikowanie za pośrednictwem Internetu należałoby jednak mówić o schemacie uczestnik – środowisko – uczestnik. Z tego też względu można byłoby postawić tezę, że Internet nie jest medium. Podstawową kategorią w korzystaniu z Internetu staje się partycypacja. Tworzenie świadomości, że jesteśmy uczestnikami np. poprzez możliwość dodawania, czy uczestniczenia w opracowaniu haseł Wikipedii. Jeśli chodzi o wykorzystanie Internetu na polu katechetycznym autor wystąpienia wskazał pewne obszary zastosowania: kuria – katecheci; katecheci – uczniowie; katecheci – uczniowie – rodzice. Wśród zagadnień praktycznych prelegent wskazał, że założenie strony internetowej nie stanowi większego problemu. Problem pojawia się w odniesieniu do treści, tzn. czy dysponujemy treścią, która może być przekazywana za pośrednictwem strony. Wiele, bowiem stron, także katolickich, pozostaje bez aktualizacji.

Podsumowania sympozjum dokonał ks. dr Andrzej Choromański, wice-rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży. Przywołał on jeszcze raz

ważność podjętego tematu dla dzisiejszej edukacji i katechezy. Współczesny człowiek wykorzystujący mass media winien być świadomy odpowiedzialności, jaka spoczywa na nim jako ich użytkownika. Odpowiedzialność ta wzrasta w przypadku, gdy korzystający ze środków przekazu jest wychowawcą wprowadzającym młode pokolenie w przebogaty świat dzisiejszych możliwości komunikacyjnych. Ksiądz Wicerektor wyraził zadowolenie, że konferencja *Media w katechezie – katecheza w mediach*, która odbyła się w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży. Seminarium formując kandydatów do kapłaństwa przygotowuje ich do pracy katechetycznej. Umiejętność wykorzystania środków społecznego przekazu w katechezie jest znakiem dobrego przygotowania oraz pomocą w procesie przekazu wiary. Wyraził również wdzięczność wszystkim prelegentom za rzeczowe i fachowe przedstawienie omawianych zagadnień.

Na zakończenie sympozjum Ksiądz Biskup Tadeusz Zawistowski udzielił wszystkim uczestnikom błogosławieństwa.